

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BAYAT'TAN FERUZ'A
BİZİM ORALAR

ÇORUM-2018

Birinci Basım

Ocak 2018

Grafik Tasarım/Yayına Hazırlayan

İrfan YİĞİT

Baskı & Cilt:

Hazar Matbaacılık

Kazım Karabekir Cad. No:7/56-57

İskitler / ANKARA

Sertifika No: 26482

ISBN: 978-605-62733-9-1

İsteme Adresi

Çorum Belediyesi Kent Arşivi

Yeniyol Mahallesi Gazi Cad.

Turgut Özal İşmerkezi Kat: 4

ÇORUM

Tel: 0 364 225 08 10 / 1539 / 1541

Bu eser Çorum Belediyesi'nin Kültür Yayımıdır.

PARA İLE SATILAMAZ

TAKDİM

Anadolu bir kültür beşiğidir. Birçok medeniyetin iç içe geçtiği ve harmanlandığı Anadolu kültürü, tarihin her döneminde taşıdığı değerlerle insanlığa kadim bir miras bırakmıştır. Anadolu'nun bütün şehirleri, köyleri bu mirasın izleriyle doludur.

Çorum Belediyesi olarak, bu zenginliğin korunmasına ve sonraki nesillere aktarılmasına yönelik kültürel çalışmaları büyük bir dikkatle takip ediyor ve bu çalışmaların yaygınlaşmasına öncülük ediyoruz.

İlimizde yer alan maddi ve manevi bütün kültür öğelerini titizlikle inceliyor, araştırıyoruz. Ortaya çıkan bilgi ve belgeleri de şehrimizin ve Türkiye'mizin kültür hafızasına kazandırıyoruz. Çorum'un tarihine ışık tutacak ve gelecek nesillere aktarılacak miras niteliğindeki yazılı, sözlü ve görsel kaynaklarımızı en kolay ulaşılabilecek şekilde hemşehrilerimizin hizmetine sunuyoruz.

Bugüne şehrimizin tarihi, kültürü, sosyal hayatıyla ilgili birçok bilgi ve belgeyi bir araya toplayarak eser haline getirdik. Bu eserlerin de basım ve yayımlarını yaparak Türkiye'nin dört bir tarafındaki kütüphanelerine, üniversitelerine gönderiyoruz.

Elinizdeki eser, Kent Arşivimize ve Çorum'un kültür hafızasına birçok eser kazandıran Eğitimci – Yazar Ethem Erkoç Hocamızın hazırladığı ve şehir merkezimize bağlı köylerimizin anlatıldığı bir eser.

Şahsen benim için de özel bir anlamı olan “Bayat'tan Feruz'a Bizim Oralar” adlı kitap, şehrimizin kuzeyinde bulunan köylerimizin de tarihine, sosyal dokusuna ışık tutan bir eser. Kitapta köylerimizin geçmişteki nüfusu, adı geçen köylerimizde yaşayanlar, köylerimizdeki tarihi eserler hakkında bilgiler veriliyor.

“Bayat'tan Feruz'a Bizim Oralar” adlı kitabı hazırlayan Ethem Erkoç Hocamıza teşekkür ediyor, çalışmalarında başarılar diliyorum.

MUZAFFER KÜLCÜ
BELEDİYE BAŞKANI

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	11
Giriş.....	15
Bayat Köyü.....	17
Paşa Köy.....	26
Beydili Köyü.....	32
Dünden Bugüne Beydili Köyü.....	34
Çorumlu Gazi Beydili ve Bağdat Destanı.....	42
Çıkrıkçı Köyü.....	44
Hamamlıçay Köy.....	46
Türkler Köyü.....	53
Ayas Köy.....	57
Çatak Köyü.....	60
Alayuntlu Köyü.....	61
Şeyhamza Köyü.....	64
Hacıbeyağacı 'ndan Şeyh Hamza'ya.....	67
Şeyh Hamza ve Türbesi.....	70
Akçakise Köyü.....	73
Söğütpınarı Köyü.....	73
Taşpınar Köyü.....	73
Soğuksu Köyü.....	77
Feruz Köyü.....	81

ETHEM ERKOÇ

1950 yılında Çorum'da doğdu. 1969'da Çorum İmam Hatip Okulu ve Çorum Atatürk Lisesini bitirdi. 1973'de Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nden, 1974'de Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nden mezun oldu. Kırklareli Atatürk Lisesi din dersi öğretmenliği ile meslek hayatına başladı. Osmancık İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmenliğinden 1977 yılında Çorum İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmenliğine atandı. 1987 yılında Arapça dil eğitimi için kısa süreli olarak Mısır'a gitti. Okullardaki kültür etkinliklerinde eksikliği hissedilen tiyatro eserleri konusunda çalışmalar yaptı. 1999 yılında emekli oldu. Yapmış olduğu araştırma, inceleme ve tebliğleri yerel ve ulusal basında çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlandı. Kitap çalışmalarının yanı sıra çeşitli dergi ve gazetelerde makale ve inceleme yazıları devam etmektedir. Ayrıca sempozyum, panel ve konferanslarla Çorum'un Bilim ve tarih alanına katkılar sağlamaktadır. Pek çok ilmi tebliği vardır. Evli ve dört çocuk babası olup Arapça ve İngilizce bilmektedir.

Yayımlanmış eserleri:

- Çorum İli ve İlçeleri
- Nikonya'dan Çorum'a (Roman)
- Suheyb-i Rumi
- Yusuf Bahri Efendi
- Çorum Evliyaları (Ali İzzet Efendi 'nin Tezkire-i Makamat adlı eserinden sadeleştirme) ilaveli 3. Basım
- Elvan Çelebi
- Arapça Kelime ve Cümle Yapısı (2.Basım)
- Hayat Çizgisi (Tiyatro)
- Gurbet Yuvası (Tiyatro)
- İkinci Ömer (Tiyatro)
- Selahattin Eyyubi (Tiyatro)
- Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa ve Bir Devrin Hikayesi
(1.Baskı)
- Âşık Paşa ve Oğlu Elvan Çelebi

- Zekât Rehberi (2. Basım)
- Mazlumoğlu Hacı Halil Ağa
- Anadolu'da Bir Köy Odası (2.Basım)
- Sahabe Evliya Ulema Yurdu Çorum
- 18. Ebu Talib'in Müslümanlığı (Ahmet Feyzi Çorumi'nin Feyzü'l-
- Vahib Fi- Necat-i Ebi Talip adlı eserinden sadeleştirme)
- Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Çorum Yöresi
- Nemci Şamlı
- Çorum Fatih Danişmend Ahmet Gazi (Tiyatro)
- Piyeslerim
- Taşralı Yazar
- İskilipli Atıf Hoca-Hayatı Düşünceleri ve İdamı (3.Basım)
- Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa ve Bir Devrin Hikayesi (2.Baskı)
- Çorum'da Sahabe Evliya Ulema Makamları
- Çorumlu Şeyhülislam ve Alimler
- Bayat'tan Feruz'a Bizim Oralar

ÖNSÖZ

Her insanın doğup büyüdüğü, bir süre de olsa yaşadığı bölgeyle ilgili bir bağı vardır. Oraların en ince detaylarını bilir ve anılarında yaşatır. Geçmişe dönük pek çok dostlukları hep sinesinde taşır.

Ben de doğduğum ve çocukluğumu geçirdiğim bu bölgede çok yönlü duygular yaşadım. Dedelerimin yaşadığı, ayak izlerinin bulunduğu Bayat'tan Feruz'a kadar bütün köylerle ilgili pek çok hikaye dinledim. Oralardan ve daha ötelerden gelip köy odamızda kalan pek çok insanı ve başlarından geçenleri kulaklarımla duydum.

Buna rağmen bu çalışmamda insan hikayelerine girmek istemedim. O başka bir çalışma alanı diye düşündüm. Daha çok hikaye ve roman türü çalışanların sahası olarak gördüm. Ben, bu köylerin tarihçesi ile ilgili bulabildiklerimi bir araya getirmeyi tercih ettim

Çorum'un kuzeyindeki en yakın köy olan Bayat'tan çıkıp Ulubel yoluyla Paşa Köy'e, Beydili'ye, Hamamlıçay Köy'e, Türkler'e, Ayaz Köy'e ve Çatak'a kadar ulaşan vadinin bir birleriyle irtibat ve iletişimlerine işaret etmeye çalıştım. Oradan Çatak Çamlığına çıkmadan Şeyhamza, Taşpınar, Soğuksu ve Feruz Köylerine doğru yöneldim.

Bu köylerin yerleşim yerlerini, on dokuzuncu yüzyıldaki nüfus kayıtlarına ve aynı döneme ait Temettuat Defterlerine göre hane reislerinin durumlarını sıraladım. Bulabildiğim kadar köyün tarihiyle ilgili bilgileri, sülaleleri ve soy adların derledim. Ayrıca köylerdeki yer adlarını ve bazı bağlantılarını ortaya koymaya çalıştım. Tarihte olup da günümüzde adı sanı bilinmeyen fakat bir zamanlar bu bölgede var olmuş bulunan köylerle ilgili bilgileri de aktardım.

Aslında her köyün, her yerleşim yerinin bir tarihi, yaşanmış hikayeleri vardır. Ben, doğup büyüdüğüm, çocukluğumu yaşadığım “Bayat'tan Feruz'a Bizim Oralar” adını verdiğim bir kesiti hazırlamakla yetindim.

Bu, belki dostlarımıza bir ilham kaynağı olur diye düşünmekteyim. Bundan esinlenerek herkes üç beş köyün tarihçesini, daha detaylı olarak inceleyip ortaya koyabilir. Böylece Çorum'un bütün köylerinin bu şekilde ele alınması mümkün olabilir.

Bu kısa ve öz çalışmamızın, kapak tasarımını hazırlayarak mizanpajını yapan sayın İrfan Yiğit'e, basımını gerçekleştiren Belediye başkanımız sayın Muzaffer Külcü'ye teşekkür ediyorum. Sizleri kitapla baş başa bırakıyorum.

Ethem ERKOÇ
2018 Çorum

BAYAT'TAN FERUZ'A
BİZİM ORALAR

GİRİŞ

Her yörenin ve her vadinin bir takım özellikleri ve bu nedenle de önemi vardır. Bayat Köyünden başlayıp Feruz'a kadar devam eden ortak bu vadinin karakteristik özellikleri bulunmaktadır. Örneğin geçen yüzyılın ortalarına kadar süren ulaşım sorunundan dolayı şehir merkezine uzak olan köylerden gelenler, bu güzergahtaki köylerin odalarında konaklamak zorunda idiler.

Osmancık, Zeytin Deresi, Dodurga, Laçın havalisinden gelenler, binek hayvanları ve ticari emtialarıyla birlikte Kırkdilim'i geçtikten sonra Feruz'dan başlayarak aşağıdaki köylere doğru dağılırlar ve buralardaki köy odalarında konaklardı. Karaviran (Oğuzlar)dan, Ağaçamı, Yavu, Sarin, Eşençayı gibi köylerden gelenler de Köseadağ'ı aşarak Çatak'a ulaşırlar, oradan aşağı köylere doğru inerlerdi.

Konakladıkları odalardan sabah erkence hareket edip şehre ulaşarak alışverişlerini yapıp aynı güzergahla köyelerine dönerlerdi. Yine dönüş yolunda bir gece daha konaklamaları gerekebilirdi. Onun için bu köylerin her birinde en az üç beş tane köy odası bulunur ve yolculara kapılarını açarlardı.

Sonraki yıllarda ulaşımın kolaylaşması sonucu köy odalarına o kadar ihtiyaç duyulmaz hale geldi. Ama bu köylerin kendi aralarındaki geleneksel komşuluk ilişkileri devam etti.

Köylerden kentlere doğru hızlı nüfus kayması ve nüfusun şehir merkezlerinde yoğunlaşması sonucu, insanlar, kent yaşamından sıkılmaya başlamışlar ve hafta sonlarını iple çeker duruma gelmişlerdir. İşte böyle bir ortamda Çatak Çamlığı ve Tabiat Parkı, Çorum için ciddi bir ferahlama mekanı olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Bayat'tan Çatak'a kadar olan bölge, daha tanınır hale gelmiştir. Onun içindir ki her Çorumlu, mutlaka Çatak

Çamlığına ve piknik alanına en az birkaç kez gitmiştir.

Bu vadideki köylerde yaşayan insanların ortak özelliklerini tespit, iyi bir psiko-sosyal tahlil ile mümkün olabilir. Ancak ortak değerlerine ve ortak sembollerine bakılırsa hepsinin vatanına ve milletine bağlı insanlar oldukları görülmektedir.

Biz burada bu tür tahlillere hiç girmeden elde mevcut olan belgelerle dünü bugüne taşımaya çalışacağız. Ayrıca köy halkı arasında kuşaktan kuşağa nakledilen bilgileri de derleyerek sizlere sunmaya gayret edeceğiz.

Onun için konuya Çorum'a en yakın köy olan Bayat Köyü'nden başlayacağız ve Feruz Köyünde sonlandıracağız.

BAYAT KÖYÜ

Bayat Köyü, Çorum'un kuzeyinde, Osmancık yolunun 5. kilometresinde şehirle bitişmiş olan küçük ve şirin bir köydür. Çocukluğumda içinden çok geçtim. Özellikle Paşa Köy tarafından Ağyol'dan şehre giderken hep Bayat Köyünden geçerdik.

Bayat, Oğuz boylarından biridir. Kaşgarlı Mahmut'un "Divan-ı Lügat-ı Türk" adlı eserinde Oğuz boylarının listesini sıralarken dokuzuncu sırada Bayat boyunu da zikretmiştir.

Bayat boyu, Sivas'tan Hatay'a, Kayseri'den Kerkük'e hatta İran'a kadar dağılmışlardır. Maraş, Elbistan, Bozok (Yozgat) bölgesindeki Bayat boyunun Çorum'a kadar uzandığı söylenebilir. Çorum'da Bayat Köyünden başka aynı adı taşıyan bir ilçenin de bulunuşu, bu tezi destekler durumdadır.

İslamiyetten önceki tarihlerde Bayatlar, Korkut Ata (Dede Korkut) ile temsil edilmiştir. Zamanında pek çok siyasi mesele, Korkut Ata'nın dirayetiyle halledilmiştir. Moğol istilasıyla birlikte Bayatlar, Seyhun boylarından Anadolu'ya doğru göç etmişlerdir. Bir kısmının İç Anadolu'ya yerleştikleri bilinmektedir. Bu köye o dönemlerde yerleşenler olduğu kesin olarak bilinmese de adı, o Türk boyundan gelmektedir.

Köyün üst tarafında İsmet Beyin konağı vardı. Çocukluğumda şehre giderken tepeyi aşınca ilk dikkatimi çeken bu konaktı. Yol arkadaşşıma sormuştum burası kimin diye. O da İsmet Beyin konağı demişti. Onun anlattığına göre İsmet Bey, köyün en zenginiymiş. Ellili yıllarda traktörü bile varmış. Hem de demir tekerlekliymiş. Kendisini hep Ankara'da duruyormuş. Bu konakta da oğlu Hamit Bey kalıyormuş.

Günümüzde Çorum Tarım Müzesi olarak kullanılan konak, geniş bir alana kurulmuş. Yanında tandırlık, geniş bir atlık, büyük bir sığır damı ve koyun ahır varmış. Modern ambarları,

samanlıkları, depoları, büyük tavuk ve hindi kümesleri varmış. Sekiz on hizmetkarı çalışıyormuş. Kadın hizmetçileri, yemek hazırlayan özel aşçıları da bulunuyormuş.

Bu duyduklarımdan yaklaşık beş yıl sonra 1962 yılında İsmet Eker vefat etmişti. Cenazesi bando eşliğinde köye götürüldüğünü gördüm. Bayat Köyü'nün tepesindeki tarlasının kenarında hazırlanmış olan özel kabrine defnedildi.

Yıllar sonra merak edip İsmet Eker'in kim olduğunu araştırdım. Abdullah İsmet, Çorum Ulu Camiinin imamı ve Cami-i Kebir Medresesi müderrisi Enbiyade Mehmet Nazif Nazif Efendi (1846-1929) nin oğluymuş.

İsmet Eker Konağı

Abdullah İsmet Efendi, 1876 yılında Cami-i Kebir mahallesinde doğmuş. Hafızlığını tamamladıktan sonra Çorum'da tahsiline devam etmiş. Mezuniyetinden sonra Tapu katipliği ve Evkaf memurluğu görevlerinde bulunmuş. 2 Mart 1914 yılında Çorum mebusu seçilerek İstanbul Meclis-i Mebusanı'na gitmiştir.

Siyasi hayata böylece başlamış olan İsmet Bey, 28 Ocak 1920 yılında Ankara'ya geçerek TBMM'ye katılmıştır. Burada 1950 yılına kadar aralıksız 36 yıl milletvekilliği yapmıştır.

Bu dönemde Bütçe Plan Komisyonu başkanlığı, Hariciye ve Tapu Kadastro Komisyonu, Meclis Murakabe Komisyonu, Gümrük ve Tekel Komisyonu üyeliklerinde bulunmuştur. Tarihte en önemli icraatı, 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanı ile ilgili oturumda meclis başkan vekili iken o tarihi oylamayı idare edip "Cumhuriyet ilan edilmiştir. Vatanımıza, milletimize hayırlı olsun" demesidir.

İşte bütün bu özelliklerinden dolayı bu köy, İsmet Beyin Köyü olarak anıla gelmektedir. Aslında Eker ailesinin bu köye gelişi, Cumhuriyetin ilk yıllarında olmuştur.

Bayat Köyü'nün günümüzde siyasette tanınmış bir siması da Muzaffer Külcü'dür. 1972 doğumlu olan Külcü, Çorum İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra Marmara Hukuk Fakültesinden mezun olarak avukatlığa başladı. 2002 seçimlerinde milletvekili seçilerek meclise girdi. 2009 ve 2014 yıllarında mahalli seçimleri kazanarak Çorum Belediye Başkanlığı görevine başladı. Halen bu görevini sürdürmektedir.

Yeni Terminal binası, yeni Stat ve Spor Tesislerinin yapımı, Kent Meydanı, Akşemsettin Camiinin inşası, yeni Belediye Sarayı, Nikah Salonu, mahalle mescitleri ve başta Abdibey Camii olmak üzere pek çok caminin bakım ve onarımı, kentsel dönüşüm gibi önemli hizmetleriyle Çorum'a kalıcı eserler bıraktı.

Bayat Köyü, günümüzde Çorum'un bir mahallesi gibidir. İçerisinde Güzel Sanatlar Lisesi, tepesinde büyük bir kolej, yakınında un fabrikası ve beton tesisleri bulunmaktadır.

Bayat Köyünde geçen yer isimleri de buranın eski bir köy olduğunun delilidir. Yakacık, Yakacık özü, Kurt Deresi, Çiğdem tepesi, Yüzelliğin Kır, Ağ yol, Kurucan gibi mevkiler bilinmektedir.

Köyün içinde birkaç kabir vardır. Birisi, Kavak Dede diye bilinmektedir. Diğerlerinin hakkında bilgi yoktur.

Arazisinin bir kısmı sulak, bir kısmı kıraçtır. Asıl geçim kaynağı, tarımdır. 1530 tarihli ve 387 numaralı Vilayet-i Karaman ve Rum Tahrir Defterlerine göre 35 hanelik, 175 nüfuslu bir köymüş. 1845 tarihli Temettuat Defterlerine göre ise 13 hanelik 81 nüfuslu köy halindedir.

Bundan hareketle köyün 600-700 yıllık bir tarihi geçmişinin olduğu tahmin edilmektedir.

Bayat Köyü Camii

Temettuat Defterinin giriş kısmında “Ankara Eyaletine bağlı Çorum kazası köylerinden Bayat namındaki köyde ikamet eden Müslüman ahalinin emlak, arazi ve temettuatını beyan eden defterdir” şeklinde bir giriş vardır. Bu girişten sonra hane reislerinin namları ve adları sıralanmakta; ne kadar tarlası, bağı, bahçesi, atı, öküzü, sığır ve mandası, koyun ve keçisi varsa tek

tek belirtildikten sonra ödeyeceği yıllık vergi zikredilmektedir. Biz, kişilerin mal varlıklarını değil de o tarihte Bayat Köyünde hangi ailelerin yaşadıklarını sıralamakla yetineceğiz:

- 1.Avan oğlu Ömer: Çiftçi-Muhtar
- 2.Yunus oğlu Bekir: Çiftçi
- 3.Yunus oğlu Halil: Çiftçi
- 4.Bayram oğlu Hasan: Çiftçi
- 5.Koloğlu Muhsin oğlu Muhsin: Çiftçi
- 6.Koloğlu İsmail: Çiftçi
- 7.Deli Hasan oğlu Hasan: Çiftçi
- 8.Deli Hasan oğlu Mehmet: Çiftçi
- 9.Deli Hasan oğlu Ali: Çiftçi
- 10.Mustafa oğlu Mehmet: İmam
- 11.Hüdaverdi oğlu Abdurrahman: Çiftçi
- 12.Emrullah oğlu Musa: Çiftçi
- 13.Velibey oğlu Ömer: Çiftçi

Temettuat defterinin sonunda köydeki hane sahiplerinin arazi, emlak ve hayvanlarının tespitinin muhtar ve ahalinin beyanlarına müsteniden yapılmış olduğu, kimsenin hiçbir şeyi saklamadığı belirtilmiş olup Bayat Köyünün yıllık vergisinin 3 637 kuruş (36 lira 37 kuruş) tutuğu kayıt altına alınmıştır.

1837 yılında yapılan nüfus sayımına göre 1917 nolu Nüfus Defterinde ise şu haneler bulunmaktadır:

- 1.Halil oğlu Ömer: Çiftçi-Muhtar
- 2.Mustafa oğlu Mehmet: İmam
- 3.Hüseyin oğlu Ebubekir: Çiftçi
- 4.Hüseyin oğlu Halil: Çiftçi
- 5.Ahmet oğlu Mehmet: Çiftçi
- 6.Abdullah oğlu Ahmet: Çiftçi
- 7.Abdullah oğlu Mehmet: Çiftçi
- 8.Emrullah oğlu Musa: Çiftçi
- 9.Veli oğlu Aşır: Çiftçi
- 10.Mustafa oğlu Mehmet: Çiftçi
- 11.Osman oğlu Ali: Çiftçi
- 12.Ahmet oğlu Abdurrahman: Mefluç
- 13.Abdullah oğlu Osman: Çiftçi

Bayat Köyü, 2000 yılı nüfus sayımına göre 61 hane olup 237 nüfusa sahiptir.

Köy halkınca halen Acioğulları, Kurtoğlu, Karagözler, Paşalar, Çingiller, Yunusoğulları, Coruklar, Külcüler, Dikerler, Boyacılar, Biçerler gibi sülale ve soyadları bilinmektedir.

Güzel Sanatlar Lisesi

PAŞA KÖY

Paşa Köy, Çorum'un kuzeyine düşmektedir. Beydili Köyünün de güneyindedir. Aralarında yaya çeyrek saatlik mesafe vardır. Köyün adının nereden geldiği bilinmemektedir.

Tarihte Sakız Divanına bağlı köyler arasında zikredilmektedir. Sakız Divanına bağlı köylerden günümüzde Eşençay, Salur, Tut, Tut Çakallı'nın yanı sıra Beydili ve Paşaköy bilinmektedir. Bunlardan başka Akyar, Atyalı, Serbeyi, Erdek gibi bazı yerleşim yerlerinin de adları geçmektedir.

Bu bölgenin tarihin başlangıcından beri önemli bir yerleşim yeri olduğu söylenebilir. Vesikalara göre Sakız Divanının merkezi ile çevresindeki köylerin islamın buralara hakim oluşundan beri mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Çorum ve havalisinin Türklerin eline geçtiği tarihten itibaren Paşa Köy ve Sakız Divanına bağlı köyler, Sorhun aşiretinden Sencer Beye ve torunlarına tahsis edilmiştir. 1435 yılından itibaren Çöplü sülalesine geçen bu köyler, ancak bu sülalenin tetkikiyle aydınlanabilir.

Bu tarihte Paşa Köy, Sultan Yıldırım Beyazıt Han tarafından Çöplübey ailesine ikta edilmiş ve dolayısıyla oğulları Sancıdı ve Şükrullah Çelebi'nin tasarrufuna bırakılmıştır. Hacı Sancıdı'nın oğlu da Beydili Köyünde ve Köseadağı nahiyesinde kendi hissesi olan mal ve mülkünü Paşa Köyde yaptırdığı mescidin masraflarına harcanmak üzere vakfetmiştir.

Vakfiyede adı geçen Köseadağı nahiyesi, bugün bilinmemektedir. O dönemde Köseadağı nahiyesine bağlı köyler şunlarmış: Doğanarlan, Kırıkımdık, Busal, Karagöbek, İzzettinkara, Akçaköy. Bu vakfiyenin ilginç yönlerinden biri

de Sakız Divanı kadısı Nurettin b. Abdullah tarafından tanzim ve tescil edilmesidir. Bundan anlaşılıyor ki bu bölgede bir kadı resmen görevlendirilmiş ve vazife yapmıştır.

Paşa Köyü'nün mezarlığı, oldukça geniştir. Tarihte ve günümüzdeki hane sayılarına bakıldığında bu kadar geniş mezarlığa ihtiyaç olmadığı söylenebilir. Ancak tarihte bölgenin merkezi konumunda görev yaptığı ve Sakız Divanı'nın önemli bir köyü olduğu için bu durum pek yadırganmamalıdır.

Çorum'un zenginlerinden Ömer Dedeoğulları'nın bir zamanlar Paşa Köyde 300 dönüme yakın arazisi varmış. Bu da şehirdeki zenginlerin bu köye ilgisini göstermektedir.

Paşaköy'de bir pınarın üstünde çok eski enkazdan çıkma taşlar vardır. Yine başka bir taşta da üzüm salkımı, helke, sürahi, tabak resimleri kabartma olarak görülür.

Ayrıca köyün en önemli su kaynağı olan Acısu denilen çeşmenin elde bulunan kitabesinde “Sahibu'l-Hayrat Bulanıkzade Hasan Alemdar, Hüseyin ve Osman” isimleri yazılı bulunmakta olup hicri 1228, (miladi 1812) tarihi yer almaktadır.

Köyün yakınında Çıtırık'ın değirmeni vardı ki o dönemde bu yöre için çok önemliydi. İsmail Köyü ve Çukurören Köyü'nün yolları da bu köyün içinden geçer.

Paşa Köy'ün şehirle bağlantısı, önceki yıllarda Bayat Köyü'ne uğrayan yol ile idi. Şimdi ise Ulubel yoluyla Osmancık asfaltına ulaşan yolu takiple Çorum'a geliniyor.

Paşa Köy'deki bazı yer adları şöyledir:

Arpalık, Değirmen ardı, Karaağaç, Küpbaşı, Altınlı tarla, Ören tarla, Kayalı kayak, Köm önü, Melemenözü, Yanıközü, Kazan bağları, Sel uçuğu, Somo, İnin önü, Köprübaşı, Porsuk

kolu, Dömbül, Deliler yolu, Gürcü yolu, Ezil yolu, Ağyol, Kadiyeri, Üç cevizler, ...

1530 yılında 37 hane ve 185 nüfuslu bir köy imiş. Hicri 838/Miladi 1341 yılındaki vakıf kayıtlarına göre Sanceddin (Secaaddin) oğullarından İbrahim Bey, bu köye bir mescit yaptırmış ve buranın tamir bakım ve diğer giderleri için Beydili Köyü'ndeki ve Köseadağ nahiyesindeki arazi hisselerini vakfetmiştir.

Paşa Köy Camii

Çeşmenin
önündeki kitabe

Paşa Köy, 1837 tarihli ve 1917 numaralı Nüfus Kayıt Defterindeki kayıtlara göre 18 hanedir:

- 1.Halil oğlu Hıdır: Çiftçi-Muhtar
- 2.Hasan oğlu Ebubekir: Çiftçi
- 3.Hasan oğlu Mustafa: İmam
- 4.Ahmet oğlu Yusuf: Çiftçi
- 5.İbrahim oğlu Mehmet: Çiftçi
- 6.İbrahim oğlu İbrahim: Çiftçi
- 7.Abdullah oğlu Mustafa: Çiftçi

- 8.Hüseyin oğlu Hasan: Çiftçi
- 9.Osman oğlu İsmail: Çiftçi
- 10.Mustafa oğlu Osman: Çiftçi
- 11.Osman oğlu Ömer: Çiftçi
- 12.Hüseyin oğlu Hüseyin: Çiftçi
- 13.Hıdır oğlu Osman: Mefluç
- 14.Mustafa oğlu Mehmet: A'rec (Topal-aksak)
- 15.Hasan oğlu Hasan: Çiftçi
- 16.Abdullah oğlu İbrahim: Çoban
- 17.Abdullah oğlu Musa: Değirmenci
- 18.Ali oğlu Osman: Misafir

Hicri 1262, Miladi 1846 tarihli Temettuat Defterlerine göre ise o yıllarda Paşaköy on üç hane, toplam nüfus 81 kişi imiş:

- 1.Sulanıkoğlu Hacı Hıdır: Çiftçi, Muhtar
- 2.İmamoğlu Hüseyin: Çiftçi
- 3.Bulanıkoğlu Mustafa: İmam
- 4.Kel Ahmet oğlu Yusuf: Çiftçi
- 5.Çolakoğlu Hasan: Çiftçi
- 6.Alacalı Osman: Çiftçi
- 7.Ali'nin oğlu Ahmet: Çiftçi
- 8.Ecevit oğlu Abdullah: Çiftçi
- 9.Canikli İbrahim: Çiftçi

10.Caniklioğlu Deli Mehmet: Çiftçi

11.Sarkioğlu Osman: Çiftçi

12.Köroğlu Ömer: Çiftçi

13.Alacalı Mustafa: Çiftçi

Temettuat Defterlerine göre 1846 tarihinde Paşa Köy'ün yıllık vergi toplamı 4531 kuruştur. Bu defterin tanziminde köy muhtarı Bulanikoğlu Hacı Hıdır'ın ve köy imamı Bulanikoğlu Mustafa'nın mührü bulunmaktadır. Burada adı geçen bazı sülalelerin bugün bulunmamaları ve başka ailelerin sonradan buraya yerleşmiş olmaları mümkündür.

Köyde Bulanıklar, Köroğlu, Kaval, Ertürkler, Silolar, Paşagil, Çatallar, Bolatlar gibi sülaleler bulunmaktadır.

1940 yılında Paşa Köyün nüfusu 238 kişiye ulaşmıştır. 2000 yılı nüfus sayımına göre Paşa Köy, 29 hane olup 129 nüfusa sahiptir. Burası, özellikle şehirdeki zenginlerin rağbet ettiği, mülk edindiği bir köydür. Köyün yukarısında kurulan Paşabağları, bunun en iyi delilidir.

Nuri Dede:

Paşa Köyde metfun bulunan Nuri Dede'nin nereden geldiği bilinmemektedir. Köyün güneyinde evlerin bitişinde kabri bulunmaktadır. Bir de köyün batısında İbrahim Dede yatmaktadır. Onun hakkında da kesin bilgi yoktur. Her ikisinin de değişik zamanlarda köyde imamlık yapıp orada kalmış olabilecekleri söylenmektedir.

BEYDİLİ KÖYÜ

İnsan hayatının önemli devrelerinden biri, belki de en önemlisi çocukluk dönemidir. İnsan belleğinin şekillenmesinde de bu dönemin büyük etkisi vardır. O günlerin sevinçleri, neşeleri, kederleri, kavgaları, hayata tutunmak için harcanan her çaba, yaşanan her hatıra diridir, canlıdır. Üzerinden yarım yüzyıl geçse de taptazedir. Üzerindeki külü hafifçe üfleyince tüm sıcaklığıyla kor gibi ortaya çıkar.

Benim de on iki yılımın geçtiği mekan, hafızamda aynı canlılığıyla yaşamaktadır. Sonraki gelişme ve değişimler bir yana ben, orayı o yaşlarda yaşıyorum ve o günlerin anılarını hep tekrarlıyorum.

Çorum'dan çıkıp Osmaniye yolundan Çatak'a doğru giden yola girdiğinizde Ulubel'i aşınca sağda bir mezarlık, biraz ileride solda büyük bir çayır vardır. İşte orası, benim doğduğum ve on iki yıl yaşadığım Beydili Köyü'nün harman yeridir.

O yolu takip edince köye ulaşılır. Akpınar'dan gelen su, harman yerinin kenarından geçerek köyün ortasından akar. Sulama yönünden sıkıntı çekmeyen köyün arazisinin yarısı sulanabilirse de sulanamayan kırlar epeyce bir alan kaplamaktadır.

Beydili Köyü, adını bir Türk boyundan almıştır. Beydili, Oğuzların Bozok koluna mensup bir Türk boyudur. Yirmi iki Oğuz boyunun yedincisi olarak bilinir. Beydili kelimesinin “büyükler gibi aziz” manasında kullanıldığı söylene de “bey” ve “dil” kelimelerinden oluşan bileşik isim olduğu üzerinde durulmaktadır.

Beydili boyu; Suriye bölgesinden Tarsus'a, İran'dan Azerbaycan'a, oradan da Anadolu'nun birçok yöresine dağılmış,

köyler kurmuştur. Anadolu'da bu adı taşıyan pek çok köy mevcuttur. Çorum iline bağlı Beydili Köyü de bunlardan biri olabilir.

Beydili Köyü, Hamamlıçay Köy'ün güneyinde, Paşa Köy'ün kuzeyindedir. Paşa Köy ve Beydili Köyü de dahil, bu yöredeki birçok köy, tarihte Sakız Divanı'na bağlı köyler olarak geçmektedir. Sakız Divanı denilen bölge, ilk defa Türklerin eline geçtiği andan itibaren Sorhun aşiretinden Sencar Bey ve torunların tahsis edildiği anlaşılmaktadır.

1435 yılından itibaren Çöplü sülalesine geçen bu köyler, yine Sakız Divanı olarak zikredilmektedir. Çöplü Vakfiyesinde imzası bulunanlardan biri de Hacı Murat b. Beydili (Beydili oğlu Hacı Murat) tır. Hacı Sancıdı'nın oğlu İbrahim Bey de Beydili Köyünde ve Köseadağ Nahiyesinde kendi hissesi olan mal ve mülkünü Paşaköy'de yaptırdığı mescidin giderlerine harcanmak üzere vakfetmiştir.

Beydili Köyü, 1576 tarihli Defteri Mufassal-ı Liva-i Çorum adlı resmi belgede Çöplüoğulları ve Sancıdı Çelebi (Secaaddinoğulları) malikanesi olarak geçmektedir. Burada o dönemde yaşayan ahalinin isimleri de tek tek zikredilmektedir.

Neşet Köseoğlu'nun dediği gibi vesikalara göre Sakız Divanının merkezi ile çevresindeki köylerin İslam devrinin başından itibaren bulunduğu anlaşılmaktadır. Beydili Köyünün çevresindeki ören yeri, Karaman Çayırı ve Çapanoğlu gibi mevkiler de bu köyün tarihinin eskiliğine işaret sayılabilir.

DÜNDEMEN BUGÜNE BEYDİLİ KÖYÜ

Beydili Köyü, etrafı tepelerle çevrili bir bölgede düz ovaya yerleşmiş bir köydür. Ancak ova sayılabilecek arazisi fazla değildir. Yine de çevre köylere oranla daha verimli ve daha geniş bir araziye sahiptir. Onun için dışarıdan hep gıptayla bakılmıştır. Bir zamanlar Çorum'un patates ihtiyacını, bu köy karşılamaktaydı.

Köyün tarihini, başlangıcını bilen yoktur. Burayı ilk defa hangi Türk ailesinin yurt edindiğine dair kesin bilgiye ulaşmak mümkün olamamıştır. Ancak bu köyün çekirdeğini üç ailenin oluşturduğu, nesilden nesile aktarılmaktadır.

Yukarıda da belirttiğim gibi bu köy, bir cazibe merkezi olarak bilinmektedir. Buraya sonradan Mecitözü ilçesinin Sırçalı köyünden, Serpin, Ovasaray ve Paşa Köyden gelip yerleşenler olduğu gibi Ankara ilinin Haymana ilçesinden, Gümüşhane'den, Erzincan'dan gelip buraları yurt edinenler de vardır. Rumeli muhacirlerinden Anadolu'ya gelen bazı ailelerin de devletin iskan politikası sonucu bu köye yerleştirildiği söylenmektedir.

Çevre köylerden veya diğer illerden buraya kimi çoban veya azap, hizmetkar, harmancı veya imam olarak, kimi de muhacir olarak gelip yerleşmişler, burada evlenmişler, kız alıp vermişler ve kaynaşmışlardır. Beydili Köyü, bu yapısıyla toplumsal kaynaşmanın da bir örneğidir. Aslında bu durum, diğer yerleşim birimleri için de geçerlidir.

Beydili Köyü, 1530 yılında 35 hane ve toplam nüfusu 175 kişiymiş. 1837 tarihli nüfus sayımı sonuçlarını belgeleyen 1917 nolu Nüfus Kütüğünde göre köyde 19 hane yaşıyormuş. Orada bunların adları ve meslekleriyle hanede mevcut olan erkeklerin adları da bulunmaktadır.

Beydili Köyü Camii

- 1.Hasan oğlu Osman: Çiftçi-Muhtar
- 2.Halil oğlu Ahmet: İmam
- 3.Ali oğlu İsmail: Çiftçi
- 4.Hüseyin oğlu Osman: Çiftçi
- 5.Ebubekir oğlu Ömer: Çiftçi
- 6.Ebubekir oğlu Ömer: Asker
- 7.Mehmet oğlu Mustafa: Çiftçi
- 8.Hüseyin oğlu İsmail: Çiftçi
- 9.Abdullah oğlu Osman: Hademe
- 10.Hüseyin oğlu Mustafa: Çiftçi
- 11.Abdullah oğlu İsmail: Asker
- 12.İsmail oğlu Hasan: Çiftçi
- 13.Ebubekir oğlu Osman: Asker
- 14.Mehmet oğlu Ömer: Çiftçi
- 15.Ömer oğlu Ömer: Çiftçi
- 16.Mehmet oğlu Ahmet: Çiftçi
- 17.Mehmet oğlu Osman: Çiftçi
- 18.Ahmet oğlu Osman: Çiftçi
- 19.Hasan oğlu Mustafa: oban

Beydili Köyü ile doğrudan ilgili olarak elimde Hicri 1262, Miladi 1846 yılına ait Temettuat Defterleri bulunmaktadır. Osmanlı Arşivinde yer alan bu defterlerde adı geçen tarihte 105 nüfusa sahip olan bu köyde 17 aile bulunduğu görülmektedir. Aile reislerinin adıyla birlikte ne kadar arazisi, bağı ve bahçesi, sağılır hayvanı ve koşu malı, davarı ve geliri olduğu, bu emlak, arazi ve hayvanların gelirinden ne kadar vergi vermesi gerektiği ayrı ayrı gösterilmektedir. Biz, kişilerin o tarihteki malvarlıklarını ve vergilerini bir kenara bırakarak 1846 yılındaki aileleri ve mesleklerini sıralamakla yetineceğiz.

- 1.Şerbetçioğlu Sarı Ömer: Çiftçi
- 2.Kösenin oğlu Ömer: Buzağı çobanı
- 3.Çütlü Hasan oğlu İsmail: Çoban
- 4.Karabekir oğlu Hasan: Çiftçi
- 5.Tekkeşin oğlu Kara Hasan: Çiftçi
- 6.Şerbetçioğlu Osman: Çiftçi
- 7.Yazıroğlu Osman: Çiftçi
- 8.Kabasakaloğlu Osman: Çiftçi
- 9.Çayanoğlu Hüseyin: Çiftçi
- 10.Çoban Bekir oğlu Hüseyin: Çiftçi
- 11.Debbağoğlu Ömer: Çiftçi
- 12.Topaloğlu Hüseyin: Çiftçi
- 13.Topalakoğlu İsmail: Çiftçi

14.Kabasakaloğlu İsmail: Irgat

15.Hatışoğlu Mustafa: Çiftçi

16.Hatioğlu Ömer: Çiftçi, Muhtar

17.Balyazoğlu Ahmet (Halil oğlu)Efendi: İmam.

Temettuat Defterinin tahriri/yazımı sırasında maliye memurunun yanı sıra köy imamı Ahmet Efendi ile köy muhtarı Hatışoğlu Ömer de hazır bulunmuşlar ve Temettuat tahrir defterine mühür basmışlardır. Bu defterlere göre köyün yıllık geliri, 6 612 kuruştur. Bu verginin yarısına yakını köyün en zengin üç ailesi ödemiştir.

Hatışoğlu Konağı (2016 yılında yeni malikleri tarafından yıkılmıştır.)

1846 tarihli Temettuat Defterinde adı geçmesine rağmen bugün bazı ailelerin köyde kalan kimse yoktur. Orada adı geçmemesine rağmen günümüzde köyde yaşayan başka aileler vardır. Bunların da yukarıda belirtildiği gibi sonradan buraya yerleştikleri anlaşılmaktadır.

Beydili Köyü'nde belli lakaplarla tanınan aileler şunlardır:

Hatışoğulları, Kabasakal oğulları, Hacı Hıdırlar, Gırdıklar, Çiftçiler, Erzincanlılar, Çoban Bekir oğulları, Ahbaplar, Balyazlar, Çayanoğulları.

Beydili Köyünde çocukluğumun geçtiği mekan, Hatışoğlu Konağı idi. Selçuk Üniversitesi Sanat Tarihi bölüm başkanı Pof. Dr. Hüseyin Karpuz ve arkadaşının tespitine göre binanın yapım tarihi, 1840'lardan önceye ait imiş. O zamandan beri meccani hizmet veren bir köy odası idi. Orada uzaklardan gelip şehirde han parası, lokanta parası verecek gücü olmayanların konakladıkları, yemeklerini yedikleri, hayvanlarını da doyurdıkları bir mekandı. Ailenin gelirinin büyük bir kısmı, misafirlere ve köy halkının dinlenmesine ayrılıyordu. Ailenin hizmetkarları ve harmancıları da odaya hizmet etmekle yükümlü idiler. Hocaların, alimlerin, ehil kişilerin sohbet merkeziydi. Burada çeşitli eserler, tarihi, mili destanlar, siyer ve cenk kitapları okunurdu. Ben de bu oda kültüründe yetiştim. (Ayrıntılı bilgi için bak: Ethem Erkoç-Anadolu'da bir Köy Odası Hatışoğlu Konağı)

Ancak bu bina, 2016 yılında yeni malikleri tarafından yıkılmış, yerine bir ev yapılmıştır.

Köyde okuduğum İlkokul binası, Secettinoğlu Hüseyin Ağa tarağından yaptırılmıştır. Burası, yaklaşık seksen yıl okul olarak hizmet vermiştir. Örenciliğim yıllarında birinci katı atlık, ikinci katı iki derslik olarak kullanılan binada pek çok çocuk okumuş ve ilk tahsilini burada tamamlamıştır. O dönemde Beydili Köyü, Paşa

Köy ve Hamamlıçay Köy öğretmenleri arasında sıkı bir iş birliği vardı. Zaman zaman bu köyler arasında geziler düzenlenirdi. Bazen da bu üç köyün öğrencileri bir araya gelerek eğlenceler, yarışmalar, piknikler yapılırdı. O yıllarda kazanılana dostluklar, yıllar sonra bile devam edebilmiştir.

Bu güzelim eğitim kurumu, doksanlı yıllarda kapatılmıştır. Yerine daha sonra cami yapılmıştır.

Beydili Köyü, 2000 yılı nüfus sayımına göre 65 hane olup 305 kişilik nüfusa sahiptir.

Anadolu'nun her yerinde İslam öncesi döneme ait izler vardır. Genellikle ören veya ören yeri adıyla anılan bu mevkilerde Hıristiyanlık çağına ait buluntulara rastlanmaktadır. Bazen çiftçinin pulluğuna takılıp çıkan taş ve keramik parçalarından söz edilmektedir. Beydili Köy ile Hamamlıçay Köy arasında yolun yukarı tarafında da böyle bir ören yerinden bahsedilmekte olup buralardan çıkan bazı ilginç taşlar köydedir. Mesela caminin karşısındaki çeşmede üzüm salkımı, kepçe, kadeh kabartmalı taş ve bazı figürlerin bulunduğu taşlar, oluğun üstünü süslemektedir. Buradaki taşın birisinde de Rumca bir yazı bulunmaktadır. Bu taşların yine eskiye ait bir pınar taşı olduğu sanılmaktadır.

Beydili Köyünün güneyinde bir ören yerinden daha söz edilmektedir ki o, yakın bir tarihi işaret etmektedir. İki üç asır öncesinde varlığı bilinen Çıkrıkçı Köyünün yeri, bugün için Çıkrıkçı mevkii veya ören yeri diye anılmaktadır.

Beydili Köyü'nde geçen yer adlarından bazıları şunlardır:

Ulubel, Hamitönü, Kaskadısı, Eşmebaşı, Keloğun dere, Pamuk deresi, Cennet deresi, Acısu, Dikilitaş, Porsuk kolu, Dağ yolu, Eski Bağlar, Yeni Bağlar, Kum deresi, Derince, Dedelik, Ağpınar'ın doruk, Gebeci, Döğen tepesi, Öllük kırı, Çay içi, Kamışlı, Köroğlu, Sel uçuğu, Isıtma pınarı, Mezar altı.

Beydili Köyü Camii

Sarı Dede;

Beydili Köyünün mezarlığında yolun kenarında yatmaktadır. Hakkında hiçbir bilgi bulunamamıştır.

Geç konuşan çocuklar, yavrusunu emziremeyen hayvanlar, yavrusu durmayan hayvanlar yularından kabrin başındaki yuvarlak mezar taşına bağlanıp bir miktar bekletilirmiş. Bu kabir, halen önemli ziyaretgahtır.

Sarı Dede'nin üç yüz metre kadar kuzeyinde Sıtma Pınarı vardır ki sıtmaya yakalanan hastalar suyu ile yıkandıklarında Allah'ın izniyle şifa buldukları söylenir.

ÇORUMLU GAZİ BEYDİLİ

Tarihte Beydili adını iskan birimleri olan köy ve kasaba adı olarak gördüğümüz gibi şahıs adı olarak da rastlamaktayız. Bunlardan bizi en çok ilgilendiren 17. yüzyılda Çorum'da yaşamış olan Gazi Beydili'dir. Gazi Beydili'nin Çorumlu olması oldukça ilginçtir.

Neşet Köseoğlu, Çorumlu Gazi Beydili'yi müstakil bir makalede ele almıştır.

Çorumlu Gazi Beydili, IV. Murat'ın İran Şahı Şeyh Safi'ye karşı başlattığı Bağdat seferine katılmış ve Bağdat'ın kuşatılıp fethedilmesi sırasında "Gazi" unvanını almış bir şairdir. Hicri 1047/Miladi 1638 yılında Bağdat kuşatmasına katılmış ve şehrin fethinde büyük gayret sarf etmiş bir kahramandır. Bağdat fethiyle ilgili destanı meşhurdur. İşte o destan:

Bağdat Fethinde Bulunan Gazi Beydili Fermayed ez-Kaza-i Çorum:

Bağdat feth olmadı deyu gam yeme
Olur şahım vakti saati vardır

Yaradan'dan yardım olmadı deme
Bunda Yaradan'ın hikmeti vardır.

Hep meydana çıksın var olan erin
Yıkılır kaleler feth olur yarin
Mekke Medine'de yatan Hünkarın
Malum ki ne kadar kuvveti vardır.

Küffarın kalesi sarp alınmaz mı?
Asker noksanından feth olunmaz mı?
Bir ağzı dualı kul bulunmaz mı?
Niçe bin Muhammed ümmeti vardır.

Kulun Beydili der ya Hak ya Hadi
Hatalardan sakla Sultan Murad'ı
İnşallah açarız bizler Bağdat'ı
Ancak gece gündüz zahmeti vardır.

Bu şiir, cönkler arasında bulunmuştur. İçeriğinden de anlaşılacağı gibi şair, bu mısraları Bağdat kuşatması sırasında yazmıştır. Şairin Beydili Köyü ile ilgisini ortaya koyacak bir kayda rastlanmasa bile Çorumlu Gazi Beydili ismi, bizim için önemlidir.

ÇIKRIKÇI KÖYÜ

Çıkrıkçı Köyü, Beydili Köyünün güneyindeymiş, Eşmebaşı denen mevkiden Sırakavaklar denen mevkie kadar olan alana yerleşmişler. Köyün sulanabilir arazisinin büyük kısmı onlara aitmiş çıkrıkçı Köyünün arazisi, günümüzdeki Beydili ve Paşa Köy arazisinin en verimli bölümünü kapsıyormuş. 1530 yılında 12 hane olup 60 kişi yaşıyormuş.

1577 tarihli Defter-i Mufassal-ı liva-i Çorum adlı resmi belgeye 36 nüfusa sahipmiş. Yine bu belgeye göre bu köy, Osmancık Kale Camii vakfıymış.

1837 tarihli nüfus sayımına göre Çıkrıkçı Köyü'nde sadece 4 hane yaşıyormuş. Bunların isimleri şöyledir:

- 1.Hasan oğlu Mehmet: Çiftçi
- 2.Hasan oğlu Ali: Çiftçi
- 3.Ali oğlu Ahmet: Çiftçi
- 4.Ahmet oğlu Ahmet: Irgat

Çıkrıkçı Köyünün verimli arazisinin şımarıklığa ve taşkınlığa neden olduğu söylenir. İnsanları yiğit ve güçlüymüş. Rahvan atlara binerler ve cirit oynarlarmış. Cirit oynamayı civar köylerde bilen yokken onların cirit oynamaları şaşkınlıkla izlenirmiş.

Çıkrıkçı Köyü halkının civar köylerle arası hiç iyi olmazmış. Sürekli kavgalıarmış. Onun için başta Beydili Köylüleri olmak üzere yukarı köylerden gelip şehre gidecek olanlara yol vermezlermiş. Ulubel'den veya Paşaköy yolundan gitmelerine engel olurlarmış. Bu nedenle onlar da başka bir yol bulmak

zorunda kalmışlar ve Hamitönü mevkiinden Kasap Köprüsü, Sarmaşa Köyü güzergahıyla şehre ulaşmayı tercih etmişlerdir. Bu yol halen Kırkdilim'e doğru gidenlerin kullandıkları tali yol halindedir.

Çıkrıkçı Köyü halkı bu vaziyette varlıklarını sürdürürken bir gece köyde yangın çıkıyor. Tüm köy yanıyor. İnsanlar, canlarını zor kurtarıyorlar. Ahırlardaki hayvanlardan bir kısmını ve atlarını bin bir güçlkle kurtarmayı başarabiliyorlar. Köy, tamamen bir enkaz haline geliyor. Köyde yaşayanlar, burayı yeni baştan inşa edebilecek imkanları olduğu halde, artık buranın kendilerine yurt olmayacağı düşüncesiyle Çorum'a göçüyorlar.

1837 yılı genel nüfus sayımında hane halkından ve köyden söz edildiği halde 1846 yılı Temettuat Defterlerinde bu köyün adı geçmemektedir. Bu duruma göre bu yangın, bu dönemde olmuş olabilir.

Çıkrıkçı Köyünün o verimli topraklarının tümünü Çorumlu Sücaaddinoğulları satın almışlardır. Kendileri şehirde durduğu için bu arazilerini Beydili Köylüleri, ortakçı olarak ekmişlerdir. Ortakçılık, birkaç yüzyıl, sürmüştür. Köydeki birkaç aileden başka herkes, Sücaaddinoğullarınının ortakçılarıymış.

Sücaaddinoğulları arasındaki ihtilaf nedeniyle 1940'lı yıllarda Beydili Köyündeki arazinin tamamına yakını müzayede yoluyla satılmıştır. Bu müzayede de daha önce ortakçısı olan köylüler, o arazinin tapusuna da sahip olmuşlardır.

HAMAMLIÇAY KÖY

Hamamlıçay Köy, çok eski bir yerleşim yeridir. Köyün yakınında eski bir kaplıca bulunduğu için bu adla anılmaktadır. Kaplıca'nın Roma ve Bizans döneminde de bulunduğu, hamamın temel ve duvarlarındaki Grekçe yazılardan anlaşılmaktadır. Suyu fazla sıcak değil diye uzun zaman hamam olarak kullanılmamıştır. O dönemde çevre köylerde yetiştirilen kendirlerin ıslandığı bir göl görünümündeydi. Hatta biz de kendirlerimizi bu gölde ıslardık.

Uzun uğraşlardan sonra sondaj yoluyla daha sıcak ve daha gür suya kavuşan kaplıca, bugünlerde üzerine yapılan tesisle Çorum halkına hizmet vermektedir. Kaplıcanın kadınlar ve erkekler için iki ayrı havuzunun yanı sıra sekiz adet özel kabinleri bulunmaktadır. Böylece Hamamlıçay Köy, adına layık hale gelmiştir.

Hamamlıçay Köyün güneyi, bağlar ve bahçelerle çevrilidir. İnsanları, yeşili ve yeşilliği severler. Şehre göçenler de dahil herkes, yaz döneminde bağ ve bahçesiyle uğraşmaktan büyük zevk duyarlar. Arazisi Beydili Köyününki kadar geniş olmasa da insanları gayretlidir.

Köyün yukarı tarafında bir zamanlar art arda sıralanmış üç adet değirmen vardı. Bu da köylüler için önemli iş ve gelir kaynağıydı.

Hamamlıçay Köy Kaplıcaları

Hamamlıçay Köyün kuzey batısında **SAYALIK DEDE** denilen bir mevki vardır ki çevresindeki çamlıkla tam bir mesire yeridir. Burada bulunan Sayalık Dede ve çevresindeki mezarlara insanlar saygı duyarlar ve yağmur duaları burada yapılır. Bu gelenek, yıllardır devam eder.

Hamamlıçay Köy'de Kurucan, Boyalık, Ören tarla, Asma kaya, Kovanlık, Sayalık, Uzun arpalık, Koğuzlar, Karaküpe, Kum deresi, çal, cehrilik, kızıl yer gibi yer adları bulunmaktadır.

1530 tarihinde Hamamlıçay Köyde 32 hane bulunmakta olup toplam 160 kişi yaşamaktadır. 1837 tarihli nüfus sayımı sonuçlarını ihtiva eden 1917 nolu Nüfus Kütüklerine göre köyde 23 hane yaşamaktadır. Bunların ve hanede yaşayan erkek nüfusun adları ve birçok özellikleriyle birlikte meslekleri de bu defterde yazılıdır.

1.Ömer oğlu Abdulfettah: Çiftçi-Muhtar

2.Osman oğlu Ebubekir: İmam

3.Ebubekir oğlu Osman: Çiftçi

4.Abdullah oğlu İbrahim: Çiftçi

5.Abdullah oğlu Hüseyin: Çiftçi

6.Ebubekir oğlu Mustafa: Çiftçi

7.Hüseyin oğlu Ebubekir: Asker

8.İsmail oğlu Ali: Çiftçi

9.Halil oğlu Mustafa: Çiftçi

10.Ahmet oğlu Ahmet: Çiftçi

- 11.Süleyman oğlu Mustafa: Asker
- 12.Ali oğlu Ali: Irgat
- 13.İsmail oğlu Hasan: Asker
- 14.Mehmet oğlu Hasan: Çiftçi
- 15.Hüseyin oğlu Halil: Çiftçi
- 16.Mehmet oğlu Ömer: Asker
- 17.Ahmet oğlu Ahmet: Çiftçi
- 18.Hüseyin oğlu Abdullah: Çiftçi
- 19.Hüseyin oğlu Hasan: Çiftçi
- 20.Mahmut oğlu H. İbrahim: Çiftçi
- 21.Mahmut oğlu H. Halil: Çiftçi
- 22.Osman oğlu Mehmet: Çoban
- 23.Abdullah oğlu Mehmet: Çiftçi

1577 tarih ve 54 numaralı Defter-i Mufassal-ı Liva-i Çorum adlı belgeye göre Hamamlıçay Köy, Tor Çelebi malikanesi olarak geçmektedir.

Hicri 1262/Miladi 1846 yılına ait Temettuat defterlerinde o yıllarda Hamamlıçay Köy’de yaşayan ailelerin künyeleri, malik oldukları arazi, bağ ve bahçe ile evlerinde bulunan sığır, manda, davar ve koşu mallarına ait bilgiler yer almaktadır. Osmanlı arşivinden aldığım Temettuat kayıtlarına göre 1846 yılında Hamamlıçay Köy, on dokuz haneymiş. Hane reislerinin ad ve meslekleri şöyle:

- 1.Deli Halil oğlu Halil: Çiftçi, Muhtar
- 2.Düvencili Osman: Çiftçi
- 3.Mısırlıoğlu Ömer: Çiftçi
- 4.Zoba İsmail oğlu Osman: Yolcu
- 5.Kel Ahmet oğlu Ahmet: Çiftçi
- 6.Arap oğlu Hasan: Çiftçi
- 7.Hacı Abdülfettah: Çiftçi
- 8.Dadakoğlu Satılmış: Çiftçi
- 9.Çırakoğlu Ömer: Amele makulesi
- 10.Kel Süleyman oğlu Mustafa: Çiftçi
- 11.Kör Mehmet: oban
- 12.Emir Ali'nin oğlu Ali: Irgat
- 13.Kelin oğlu Hasan: Irgat
- 14.Kel Hüseyin oğlu Hıdır: Irgat
- 15.İğneci Hacı İbrahim: Çiftçi
- 16.İdris oğlu Hasan: Çiftçi
- 17.İdris oğlu Abdullah: Çiftçi
- 18.İğneci oğlu Mustafa: Yolcu
- 19.Kel Hüseyin oğlu Memiş: Irgat

1846 tarihli Temettuat kayıtlarından da anlaşılacağı üzere köy, 19 hane olup toplam nüfusu 118 kişidir.

Temettuat Defterlerindeki hane reisleri arasında adı geçmemekle beraber köyün imam ve muhtarının da tutanağın sonunda mühürleri bulunmaktadır. Bu deftere göre 1846 yılında Hamamlıçay Köyün yıllık vergisi 6 345 kuruş imiş. Günümüzde bu ailelerden hangileri köyde duruyor, hangileri oradan başka yerlere göç etmiş, bunu köy halkı daha iyi bilir.

Hamamlıçay Köy, 2000 yılı nüfus sayımına göre 57 hane olup 357 kişilik nüfusa sahiptir.

Köyde Çıtıklar, Mısırlılar, Tuzcular, Sağır Ömerler, Fettanlar, Aydınlar, Arnavutlar, Madanoğulları gibi sülaleler bulunmaktadır.

Hamamlıçay Köy Camii

Sayalık Dede:

Hamamlıçay Köyün yukarısında bir tepede altı şehidin kabirleri bulunmaktadır. Yani burada tek kişi değil, toplu mezarlar yer almaktadır.

Rivayete göre 14. yüzyılda Kırkdilim veya Köseadağ civarında gerçekleşen bir savaşta görev alan bir müfreze, dönüşte burada duraklarlar. Müfreze komutanı bu mevkie geldiklerinde yanlarında getirdikleri şehitleri defnettikten sonra “Biz ne kadar kaldık acaba? Bir sayalık (Sayalım)” dediği için bu mevkie Sayalık ve burada yatanlara da Sayalık Dede denilmiştir.

Bu mevkie altı tane şehit bulunmaktadır. Sayalık Tepede çoban çeşmesi, yaşlı meşe ve çam ağaçları yer almaktadır. Halk inanışına göre bu ağaçlardan kesip götürülenler, zarar görüyorlarmış. Ayrıca buradaki yatırlar, bölgedeki taşların yerlerinin değiştirilmesine bile razı olmuyorlarmış.

TÜRKLER KÖYÜ

Doğduğum Beydili Köyü ile dedemin yurdu olan Şeyhamza Köyü arasında Hamamlıçay Köyden başka Türkler, Ayas ve Çatak köyleri bulunmaktadır. Bu köyler, Çatak çamlığına giden yol üzerinde olduğu için herkes tarafından bilinir. Bunlar da diğer köyler gibi eski yerleşim yerleridir. Bu güzergahta nüfusu en çok ve hane sayısı itibariyle en büyük olanı Türkler Köyüdür. Dindar bir köy olarak bilinir ve bölgenin en güzel camisi buraya inşa edilmiştir. Bu nedenle de sekiz yıllık ilköğretim okulu buraya inşa edilmiştir.

Türkler Köyü İlköğretim Okulu

1473 tarihli Osmancık kadısı Gazi Ferahşad'ın vakfiyesinde Ayas Köy ile Türkler Köyünün adı geçmektedir. Bundan da anlaşıldığına göre bu Türk köylerinin tarihi, hicri sekizinci, miladi on beşinci asra kadar uzanmaktadır. Türkler Köyü, 1530 tarihli Tahrir defterlerine göre 23 hane olup nüfusu 115 kişiymiş.

1937 tarihli ve 1917 nolu Nüfus Defterlerindeki kayıtlara göre köyde 26 hane mevcuttur:

- 1.Mustafa oğlu Mehmet: Çiftçi-Muhtar
- 2.Bekir oğlu Hüseyin: Çiftçi
- 3.Osman oğlu Osman: Çiftçi
- 4.Habib oğlu Ali: Çiftçi
- 5.Mustafa oğlu Hasan: Asker
- 6.Ahmet oğlu Mehmet: Çiftçi
- 7.Osman oğlu İbrahim: Kömürcü
- 8.Ahmet oğlu Ömer: Çiftçi
- 9.Abdullah oğlu Mehmet: Çoban
- 10.Abdullah oğlu Veli: Irgat
- 11,Abdullah oğlu Hacı Hüseyin: Çiftçi
- 12.Ömer oğlu İbrahim: Çiftçi
- 13.Mehmet oğlu Ali: Çiftçi
- 14.Hasan oğlu Hasan: Çiftçi
- 15.Ebubekir oğlu Hüseyin: Çiftçi
- 16.Mehmet oğlu Mehmet: Çiftçi
- 17.Yusuf oğlu Ebubekir: Oduncu
- 18.Abdullah oğlu Hüseyin: Çiftçi

- 19.Ebubekir oğlu Ebubekir: Çiftçi
- 20.Mustafa oğlu Ali: Çiftçi
- 21.Veli oğlu Süleyman: A'ma
- 22.Ahmet oğlu Mehmet: Çiftçi
- 23.Ömer oğlu Halil: Çiftçi
- 24.Yusuf oğlu Halil: Çiftçi
- 25.Abdullah oğlu Ali: Çiftçi
- 26.Mehmet oğlu Selim: Asker

1846 tarihli Temettuat Defterlerine göre 25 hane olup toplam nüfusu 155 kişidir. Türkler Köyünün nüfusu 1939 yılında 507 kişiye ulaşmıştır. 2000 yılı nüfus sayımına göre köyde 111 hane bulunmakta olup 771 kişi yaşamaktadır.

Türkler Köyünde Ateşler, Yörükler, Hocaoğulları, Kabak Aliler, Tomuklar, Buruklar, Dırağlar, İbişler, Memişler, Kürt Hasanlar, Karaoğlanlar, Çam Hasanlar, Bucuklar, Tuluklar, Memililer gibi sülaleler bilinmektedir.

Kösedağ'ın eteğinde yer alan bu köylerin arazisinin bir kısmı dağdan kaynaklanan su ile sulanmaktadır. Ancak sulanabilir kısımlar, daha çok bağ ve bahçe olan kısımlardır. Arazisinin büyük bir kısmı kıraçtır. Bu nedenle buradaki insanların geçim kaynaklarının başında hayvancılık gelmektedir.

Türkler Köyünde Kepeözü, Kapaklı başı Bayram kaya, Harman, Çalica, Hanyeri, Karanlık dere, Çakmaklık, Kurucan, Yücek, Meşe başı, Cin tepesi (höyük), Ballık deresi, Bucuk (koru), Memilinin cerek (çamlık), Akpınar, Curufluk gibi mevkiler vardır.

Türker Köyü Camii

Akbaş Dede:

Köyün batısında yayla bölgesinde, ormanın yanında Elvan'ın Dere (Evlerin Dere) yakınında kabri vardır. Çevresinde tarihi çam ve meşe ağaçları bulunmaktadır. Akbaş Dede'nin gerçek adının ne olduğu, nereden geldiği ve köye ne gibi hizmetleri olduğuna dair bilgi bulunmamaktadır. Oradan geçenler, mutlaka ziyaret ederler ve fatiha okurlar.

AYAS KÖY

Ayas Köy, Türkler Köyünün kuzeyindedir. İçinde bulunan Ayas Dede türbesinden dolayı eski tarihi kayıtlarda zaman zaman Şeyh Ayas Köyü olarak geçmektedir. Köyün yerleştiği yerlerin büyük bir kısmı kayalarla kaplıdır. Günümüzde o kayalık bölgenin yerleşim yeri olarak değerlendirilmesiyle köy, hem daha düz hem de daha geniş alana taşınmaya başlamıştır. Evlerin çevresi, bağ ve bahçelerle kaplıdır. Köylüler kendi kaynak suyu ve yukarı dağdan gelen su ile sulama ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Ayas Köyde Gülek pınarı, Arpalık, Küçük Kır, Kör pınar, Aşağı Çayır, Ada Tepe, Büyük Kır, Ahlat Arası, Yukarı Çayır, İnci, Taşlık, Kötü Köprü, Ulucak dere, Cıncık boğazı, Ali çayı, Eğrek ve Kale başı, Ev kayası, Sivri Kaya mevkileri dikkat çekmektedir. Kale mevkiindeki harçlı yapı temelleri, buranın çok eski bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir. Kale ve Eğrek mevkiinden çanak, çömlek ve keramik parçaları çıktığını N. Köseoğlu, Çorumlu Dergisindeki makalesinde belirtmektedir.

Osmancık kadısı Ferahsad b. Müeyyed, Ayaz Köy, Türkler, Ağcakilise, Söğütpınarı köylerini 1473 yılında Osmancık'ta inşa ettirdiği mescide vakfetmiştir.

Ayas Köy Camii

Ayas Köy, 1530 tarihli Tahrir defterlerine göre 17 hane olup 85 nüfusa sahipmiş. 1846 tarihli Temettuat Defterlerine göre hane sayısı dokuza, nüfusu da 56 kişiye inmiştir.

1837 tarihli nüfus sayımına göre tanzim edilen 1917 nolu Nüfus Kütüğünde 9 hane reisinin adları ve erkek nüfusun tamamı özellikleri ve meslekleri belirtilerek gösterilmiştir:

- 1.Halil oğlu Halil: Çiftçi-Muhtar
- 2.Mehmet oğlu Abdullah: İmam
- 3.Mahmut oğlu Hıdır: Çiftçi
- 4.Mustafa oğlu Habip: Çiftçi
- 5.Ebubekir oğlu Abdullah: Çiftçi
- 6.İsmail oğlu Ebubekir: Çiftçi
- 7.Hasan oğlu Ömer: Çiftçi
- 8.Ahmet oğlu Hüseyin: Çiftçi
- 9.Ali oğlu Halil: Kömürcü

Ayaz Köyde Kadılar, Tecirler, Ömer Kuzular, Hacı İbrahimler, Gök Bekirler, Gavur Alıgil, Hacı Eminler, Hafızoğulları/Dıvraklar, Serpinlilinin Yusuf gibi sülale adları bilinmektedir.

1940 tarihinde nüfusu 292'ye yükselmiştir. 2000 yılı nüfus sayımına göre köyde 48 hane bulunmakta olup nüfusu 257'dir.

Ayas Dede:

Ayas Köy, adını Ayas Dede'den almaktadır. Köyün içinde eski caminin karşısında Ayas Dede'nin türbesi vardır. Ali İzzet Efendi'nin Tezkire-i Makamat adlı kitabında da bu yatrının adı yer almaktadır. Türbenin altından köyün su kaynağı geçmektedir.

Ayas Dede Türbesi

ÇATAK KÖYÜ

Çatak Köyü, sırtını Köseadağ'a yaslamış, bağlar ve bahçeler arasında yer almış bir köydür. Burada insanlar, meyveye çok önem vermişlerdir. Ürünü pazara getirip satarak geçimini temin edenler oldukça çoktur. Ayrıca hayvancılık da bu yörenin önemli geçim kaynağıdır. Günümüzde Çatak, Çamlığı ile tanınmakta olup Çorum'un en önemli mesire yeridir. Şehrin kalabalığı ve boğucu havasından sıkılan insanların dinlenmeye ve ferahlamaya ihtiyaçları sürekli artmaktadır.

1965 yılında Çatak Çamlığı Tabiat Parkı, Çorum halkı için en uygun mekan olarak görüldü. Bu sayede Çorum'dan çamlığın tepesine kadar giden yol, asfaltta kavuştu. O tarihten beri Çatak Çamlığı, Çorum için bir piknik alanı olarak önemini korumaktadır.

Çatak Köyünden İsviçre'ye işçi olarak giden gençler,

köylerini unutmamışlar, yatırımlarını buraya yaparak köyün kalkınmasına öncülük etmişlerdir. Ayrıca köylerine görkemli bir cami inşa etmişlerdir.

Çatak Köyü, Köseadağ'ın öte yüzünden şehre gelenlerin ilk uğrak yeridir. Köyde hali vakti yerinde olan insanların odalarında konaklayabilenler, ertesi günü şehre gidip alışverişlerini yapabilirlerdi. Buralarda imkan bulamayanlar veya şehre daha yakın köyleri tercih edenler de aşağı köylere giderlerdi. Bu hal, nakil vasıtalarını çoğalmasına kadar sürmüştür.

ALAYUNTLU KÖYÜ

Ayrıca Çatak Köyünde Alagöz yaylası, Kör pınar, Alembaşı, Killik, Kise, Sarı alan, Ören evler, Evkayanın dere, İğdeli dere, Asarpalık, Köme ceviz, Değirmenin dere, Çamırlık, Sülük Gölü, Hacı Düzü, Kamışlı Dere, Göç yolu gibi mevki adları geçmektedir.

Çatak Köyü, Tahrir Defterlerine göre 1530 tarihinde on beş hane olup 75 kişi yaşamaktaymış.

1837 tarihli nüfus sayımı sonuçlarına göre tanzim edilmiş olan 1917 nolu Nüfus Defterine göre köyde 12 hane yaşıyormuş:

- 1.Mehmet oğlu Osman: Çiftçi-Muhtar
- 2.Ahmet oğlu Ali: Çiftçi
- 3.Hüseyin oğlu Osman: Çiftçi
- 4.İbrahim oğlu Ömer: Çiftçi
- 5.Ali oğlu Osman: Çiftçi
- 7.Ali oğlu Hasan: Oduncu
- 8.Mehmet oğlu Ahmet: Çiftçi

9.Mustafa oğlu Hüseyin: Çoban

10.Mustafa oğlu Esed: Kömürcü

11.Mustafa oğlu Hasan: Kömürcü

12.Mehmet: Yolcu-Misafir

1846 tarihli Temettuat Defterine göre yedi haneye kadar inmiştir. Nüfusu da 43 kişidir.

Günümüzde Kamberler (Karakaşlar), Cıbırlar (Yüzgeçler), Codarlar (Altunkaya), Deli Ömerler (Özcanik), Mehmet Aliler, Köklüğün Memikler, Kayacılar, Borazanlar, Hasan Pehlivanlar, Kocabıyıklar gibi sülale adları bilinmektedir.

2000 yılı nüfus sayımına göre köyde 49 hane bulunmakta olup 217 kişi yaşamaktadır.

Güzelce Dede:

Çatak Köyünden çamlığa çıkarken yüksekçe bir tepenin üzerinde hususi türbesinde yatmaktadır. Tepede Güzelce Dede'nin türbesi, bir köy çeşmesi ve dinlenip piknik yapılabilecek küçük bir alan bulunmaktadır. Güzelce Dede'nin kim olduğu ve nereden geldiği konusunda kesin bir bilgi yoktur. Ancak köyün yaşlıları, burada yatanın ermiş bir kadın olduğunu naklettiler.

Çatak Köyü Camii

Çatak Köyü ile Şeyhamza Köyü'nün yakınındaki Hamza Dede türbesi ve mezarlığının altında bulunan geniş bir arazi vardır ki burası **Alayunt** mevki/Alayuntlu Köyü diye anılmaktadır. 689/1285 tarihli bir vakfiyede de Çatak Köyü arazisi yakınında Alayunt veya Alayurt adlı bir köyden söz edilmektedir. 1530 tarihli Tahrir Defterlerine göre **ALAYUNTLU KÖYÜ**, on beş hanelikmiş. Çorum'a ilk iskan edilen Türk aşiretinin Çorumlu aşireti olduğu ve ilk Türk ilbeyinin (Çorum Valisinin) de bu aşiretin Alayuntlu oymağının reisi İlyas Bey olduğu bilinmektedir. Bu dikkate alındığında bu bölgede yer alan Alayuntlu mevki oldukça önemlidir. Günümüzde bir mevki adı olarak pek az kişi tarafından bilinmektedir. Zaten 1846 yılında tanzim edilen Temettuat Defterlerinde bu köyün adı geçmemektedir bundan da anlaşılacağı üzere burası, daha önceki dönemlerde terk edilmiştir.

ŞEYH HAMZA KÖYÜ

Şeyhamza Köyü, Köseadağ'ın eteğinde kurulmuştur. Açık havada Çorum seyredilebilmektedir. Havaşı hoş ve suyu temizdir. Çeşme sularından başka temiz su kaynakları olmadığından arazisi kıraçtır. Ekilebilen arazi kıt olmasına rağmen geniş yaylası ve otlaklarıyla hayvancılık için oldukça uygundur.

Bu köye adını veren Şeyh Hamza'dan başka Helvacı Dede, Dobacık Dede, Dikmen Dede gibi zatlara ait mezarlar vardır. Bunlardan sadece Helvacı Dede, Ali İzzet Efendi'nin Tezkire-i Makamat adlı eserinde geçmekte ise de hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır.

Şeyhamza Köyünün sınırları içinde Alagöz Yaylası, Kışla Deresi, Bace Deresi, Mezaraltı, Arpalıklar, Küleğin çayır, Kuzu başı, Şeytan Kayası, Kuş kayası, Söğüt Pınarı, Ağcakise (Acekse), Kör Çavuşun Kuru, Ulucak, Kasım oluşu, Gazez Pınarı, Cehrilik, Bakla Deresi, Ümmet Kütüğü, Kötü gözek, Sığır aşan, Büyük yayla, Göynük gibi yer isimleri bilinmektedir. Bunlardan başka yukarıda belirttiğimiz Dobacık Dede. Dikmen Dede çevresi de önemli yer isimleridir.

Dikmen Dede, köyün batısında ve en uç noktasındadır. Bunun eteğinde yer alan **Ağcakise** Mevkii, Kadı Ferahsad vakfiyesinin bir malikhanesi olarak kayıtlı bulunan **AĞCA/ AKÇA KİLİSE** Köyü olarak geçmektedir.

Şeyhamza Köyü'ne gelince Neşet Köseoğlu'nun Çorumlu Dergisi'ndeki makalesinde zikredildiğine göre köyün kuzey batısında yer alan bölgelerde tezyinatlı taşlar, soku taşı denilen sütun altı taşlar, küp halinde çıkan mezarlar ile klasik devre, Friklere ve Etilere ait keramik parçaları ve Bizanslılara ait birçok para çıkarılmıştır.

Bu tür kazıların ancak resmi izinle yapılabilenekte olduğu ve izinsiz kazıların suç teşkil ettiği herkesçe bilinmektedir. Buna rağmen bu tür suçların sıkça işlendiğini basından izlemekteyiz. Bu yolla yeraltındaki tarihi zenginliklerimiz, yurt dışına çıkarılmakta ve yabancı ülke müzelerinde sergilenmektedir. Buna yol açabilecek davranışlardan kaçınmak ve böylelerine fırsat vermemek vatandaşlık görevimizdir.

Şeyhamza Köyü ile ilgili olarak bir köy senedinden de söz etmek istiyorum. Elimde bulunan bu belgede Hıdırbeyoğulları'nın tarlasından çıkıp Taşpınar Camiine giden su konusundaki ihtilaftan vazgeçildiği yazılıdır. Bu köy senedi, 28 Mayıs 1927 yılında tanzim edilmiştir. Altında şahit olarak bulunan iki kişi, beni yakından ilgilendirmektedir. Birisi senedi yazan ve şahit olarak mührünü basan Şeyhamza Köyü İmama Mehmet Rüştü (Reşit Hoca), iğeri de Topuzoğlu İsmail'dir. O yıllarda Şeyhamza Köyü imamı olan Reşit Hoca annemin babası, Şeyhamza ahalisinden olan Topuzoğlu İsmail de babamın babasıdır. O tarihte henüz akrabalık bağı yoktur. Ama kader, onları bu senette şahit olarak bir araya getirmiştir.

Bu belgeden de anlaşılacağı üzere Şeyhamza Köyü, İsmail Dedemin ilk yurdudur.

Şeyhamza Köyünde Topuzlar (Topuz, Erkoç, Akdemir), Kadir Kahyalar (Altınkaya), Cörtlekler (Gayretli, Çatal), Ahmetcikler (Çetin), İbişler (Elagöz), Kavaslar (Cingöz, Özdemir), Büngüller (Çevik), Aliuzunlar gibi sülale isimleri bugün de bilinmektedir.

Şeyhamza Köyü Camii

Hacıbeyağacı'ndan Şeyh Hamza'ya:

Şeyhhamza köyü'nün eski adı Hacıbeyağacı Köyü'dür. 1577 tarihli ve 54 numaralı Defter-i Mufassal-ı Liva-i Çorum adlı belgeye göre bu köy, Elvan Çelebi köyü yakınlarındaki Ulupınar mevkiinde medfun bulunan İnam/En'am Çelebi Zaviyesi'ne ait bir vakıfmış.

Hacıbeyağacı Köyü'nde Şeyh Hamza hazretlerinin kabri, hicri 1204 (miladi 1789) yılında bulunmuş, üzerine bir türbe ve yanına da tekke inşa edilmiştir. Bundan sonra Hacıbeyağacı adı unutulurken burası o mübarek zata izafeten Şeyhhamza Köyü diye anılmaya başlamıştır.

Nitekim 1262 (miladi 1846) yılında tanzim edilen Temettuat Defterlerinde bu köyün adı Şeyhamza Köyü olarak geçmektedir. 1530 tarihli Tahrir Defterlerinde bu köy, Hacıbeyağacı Köyü olarak geçmekte olup o tarihlerde 12 hanelik bir köy imiş ve 60 kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir.

1837 tarihli Osmanlı nüfus sayımı sonuçlarına göre tanzim edilen 1917 nolu Nüfus Defterlerinde köyde 11 hane kayıtlı görülmektedir. Bunların erkek nüfuslarını adları ve özellikleri de bu defterde zikredilmektedir.

- 1.Mehmet oğlu Osman: Çiftçi-Muhtar
- 2.Ahmet oğlu Ali: Çiftçi
- 3.Hüseyin oğlu Osman: Çiftçi
- 4.İbrahim oğlu Ömer: Çiftçi
5. Ali oğlu Osman: Çiftçi
- 6.Ali oğlu Mustafa: Çiftçi

- 7.Ali oğlu Hasan: Oduncu
- 8.Mehmet oğlu Ahmet: Çiftçi
- 9.Mustafa oğlu Hüseyin: oban
- 10.Mustafa oğlu Esed: Kömürcü
- 11.Mustafa oğlu Hasan: Kömürcü
- 12.Mehmet: Yolcu-Misafir

Osmanlı Arşivindeki Temettuat kayıtlarına göre ise 1846 yıllarında köyde on hane bulunmakta olup 62 kişi yaşamaktadır.

- 1.Hıdırbeyoğlu Mustafa: Çiftçi-Muhtar
- 2.Kuyrukuoğlu Hıdır Baba: Çiftçi
- 3.Topuzoğlu Hüseyin: Amele
- 4.Dalyanoğlu Halil: oban
- 5.Topuzoğlu Mustafa: Çiftçi
- 6.Topuzoğlu mer: Çiftçi
- 7.Cinalioğlu Mustafa: Çiftçi
- 8.Kuyrukuoğlu Osman: Çiftçi
- 9.Topuzoğlu İsmail: Çiftçi
- 10.Gökoğlu mer: Çiftçi

Köy muhtarının da mührü bulunan bu Temettuat Defterine göre şeyhamza Köyü'nün 1846 yılındaki senelik vergi toplamı, 2 508 kuruş imiş. Diğer köylere nispetle gelirinin düşük olmasının

sebebi, arazisinin kıt ve kıraç olmasıdır.

Şeyh Hamza Köyü, 2000 yılı nüfus sayımına göre 46 hane olup 219 nüfusa sahiptir.

O tarihlerde köyde bulunanlardan bazılarının buradan ayrılmış olması ve başka yerlerden de buraya başka ailelerin gelmiş olması mümkündür. Bunu, halen köyde yaşayanlar daha iyi bilirler.

ŞEYH HAMZA ve TÜRBEŞİ

Şeyh Hamza hazretleri, Hacıbeyağacı denilen köyde yaşamış bir gönül eridir. Buralara ne zaman geldiği ve yerleştiği kesin olarak bilinmemektedir. Hacıbeyağacı'na yerleşmeye karar verdiğinde buraya bir tekke kurarak faaliyet göstermiştir. Bu büyük zatın vefatında buraya gömüldüğü sicil-i mahfuzda kayıtlı olmasına ve halk arasında bilinmesine rağmen mezarının zamanla harap olarak kaybolmasından dolayı türbenin yeri bilinmemektedir.

Asırlar sonra Hicri 1204/Miladi 1789 yılında Çorum'da yaşayan Derviş Hıdır Efendi, rüyasında Şeyh Hamza'yı görmüştür. Şeyh Efendi, ona uzun zamandan beri toprak altında bulunduğunu, mezarının yerini bilen kimsenin kalmadığını anlattıktan sonra mezarının bulunduğu yeri göstererek bunun ortaya çıkarılması gerektiğini söylemiştir. Bu bilgiler, Osmanlı Arşivi belgelerinde de yer almıştır.

Şeyh Hamza Türbesi

Derviş Hıdır Efendi, bu rüyanın heyecanıyla uyanır uyanmaz sabah namazını kılar. Yanına birkaç işçi ve usta alarak Hacıbeğacı Köyünün yolunu tutar. Köyün girişinde rüyasında kendisine gösterilen yeri görünce adamlarından buranın kazılmasını ister. Kazı işlemini dikkat ve özenle yürüten bu insanlar, tüm tazeliğiyle tam ve sağlam olarak Şeyh Hamza'nın cesedine ulaşırlar. Herkes, büyük bir şaşkınlık ve hayret içindedir.

Şeyh Hamza hazretlerinin mezarının bulunması, Hacbeğacı Köyünde ve civar köylerde sevinçle karşılanır. İnsanlar, akın akın ziyarete gelirler. İnsanların yardımıyla mezarın üzerine önce türbe yapılır. Daha sonra yanına da tekke inşa edilir.

Tekkenin ihtiyaçlarını karşılamak, ziyaret için gelenlere, dervişlere ve çevredeki fakirlere yemek ikram edebilmek için yöredeki halk, Çorum'daki devlet adamlarından yardım ve destek talep etmişlerdir. Bu müracaat üzerine buranın her hangi bir vakıf

geliri olmadığından münasip bir mahalden gelir sağlanması için Çorum naibine 1815 yılında bir ferman gönderilmiştir. Bunun üzerine Osmanlı Arşiv kayıtlarına göre tekkeye resmi berat verilerek Gürcü Köyünden devletin almış olduğu payın bir kısmı tahsis edilmiştir. Derviş Hıdır Efendi de buraya tekkeşin olarak görevlendirilmiştir.

Derviş Hıdır Efendi, bu görevi ömrü boyunca yürütmüştür. Tekkeşinlik görevi, onun ölümünden sonra soyundan gelen Hıdırbeyoğulları sülalesi eliyle yürütülmüştür.

Şeyh Hamza türbesi için 2 Mart 1907 tarihinde bir vakıf tesis edilmiştir. Türbenin giderleri, o tarihten itibaren o vakıftan karşılanmış, gelip geçenlere ve ziyaretçilere yemek vermeye devam edilebilmiştir. Yirminci yüzyılın başlarında bile mutfakta yemek pişirildiği yaşlılarca anlatılmaktadır.

Günümüzde Şeyh Hamza Türbesinin yanında Şeyh Hamza Köyünün mezarlığı ve çevresinde çamlık bulunmaktadır. Çamlarından bir parça götürenin evinde yangın çıkacağına inanıldığından dolayı çamlara dokunulmamış ve korunması sağlanabilmiştir. Şeyh Hamza ve türbesiyle ilgili buna benzer birçok menkıbe, bu yörede dildin dile dolaşmaktadır.

Çevresinde içki içenlerin ve gayrimeşru eğlence yapanların başına türlü belalar geldiği hep anlatılır. Bir defasında türbenin yakınında anız yangını başlamış ve çevresindeki otlar yandığı halde türbeye ateş sıçramamış diye nakledilir.

Bu köye adını veren Şeyh Hamza'dan başka köyün yukarısında yol üzerinde yatmakta olan Helvacı Baba, Dobacık Dede, Dikmen Dede gibi zatlara ait mezarlar da vardır.

AĞCA/AKÇA KİLİSE KÖYÜ

1530 tarihli Tahrir Defterlerine göre o yıllarda bu köyde 12 hane, 60 kişi yaşıyormuş. 1846 yılındaki Temettuat kayıtlarında bu köyün adına rastlanmadığına göre daha öncesi dönemde burası terk edilmiş olmalıdır. Burası çok geniş bir alanı kaplamaktadır. Neşet Köseoğlu, buradan çok miktarda keramik malzemesinin çıktığını, Osmanlı ve Selçuklu dönemine ve hatta daha eski devirlere ait birçok paraya rastlandığını, o devirde henüz Şeyhamza Köyünün buralara yerleşmiş olamayacağını yazmıştır. Günümüzde burası, Acekse mevkii olarak bilinmektedir.

SÖĞÜTPINARI KÖYÜ

Osmancık Kadısı Ferahşad'ın Vakfiyesine göre Şeyhamza Köyü ile Taşpınar Köyü arasında bulunan **Söğütpınar Köyü**, Kadı Ferahşat malikanesi olarak kayıtlı eski bir yerleşim yeri imiş. 1530 yılı Tahrir Defterine göre 4 hane, 20 kişi yaşıyormuş. Ancak sonraki dönemlere ait kayıtlarda bu isme rastlanmıyor. Günümüzde burası, Söğütpınarı mevkii olarak anılmaktadır.

TAŞPINAR KÖYÜ

Kösedağ'ın güneyindedir. Sırtını ormana yaslamış vaziyettedir. Ormanın kuzey kısmında Laçın ilçesi yer almaktadır. Doğusunda Feruz Köyü, batısında Şeyhamza Köyü, güneyinde Soğuksu Köyü bulunmaktadır.

Taşpınar Köyü, eski bir yerleşim yeridir. Taşpınar Köyü ile Şeyhamza Köyü arasında daha önceleri 4 hanelik Söğütpınar Köyü bulunmaktaymış.

Taşpınar Köyünde Kömüşyatağı, Söğütpınar, Çukur çayır, Cevizli pınar, Ebem pınarı, Dedeçam Türbesi, Köy bağları, Kel Ahmet deresi, Elecekkuz, Gücük burun, Düvenliğin düz, Gavur harmanı gibi yer adları bulunmaktadır.

Şeyhamza Köyünden Hıdırbeyoğullarının tarlasından çıkan suyun Taşpınar Camiine götürülmesi konusunda 1927 yılında bir ihtilaf çıkıyor. O tarihte Şeyhamza Köyü imamı olan Reşit Hoca dedem bu ihtilafı bir anlaşmayla sona erdirerek caminin suyunun akmasını sağlıyor.

Köyün aslı altı sülaleden oluşmaktadır: İmam Mıstıklar, Karamehmetler, Kirişçioğulları, Balcıoğulları, Karahasanoğulları, Deberler. Ancak günümüzde soy adları ve sülaleler çoğalmış ve çeşitlenmiştir.

Köydeki sülalelerin bir kısmı Malatya'dan, bir kısmı da Hamamözü ve Meşli Köyünden gelmişlerdir.

Taşpınar Köyü, 1530 tarihli Tahrir Defterlerinde 18 hanelik, 90 nüfuslu bir köy olarak geçmektedir. 1845 tarihli Temettuat Defterlerine göre hane sayısı yarıya inerek 9 hane olmuş ve nüfusu da 56 kişidir.

1845 tarihli nüfus sayımı sonuçlarının yer aldığı 1917 nolu Nüfus Defterlerinde de 9 hane olarak geçmektedir:

- 1.Hüseyin oğlu Ahmet: Çiftçi-Muhtar
- 2.Ali oğlu Ahmet: Çoban
- 3.Ömer oğlu Bektaş: Çiftçi
- 4.Halil oğlu Osman: Yolcu
- 5.İsmail oğlu Hasan: Çoban
- 6.Ahmet oğlu Mustafa: Çiftçi
- 7.Hasan oğlu Mehmet: Çiftçi
- 8.Ömer oğlu Mehmet: Çiftçi

9.Halil oğlu Ömer: Fevt (Kayıp)

2000 yılı nüfus sayımına göre hane sayısı 36 olup nüfusu 171 kişidir. 2017 yılında ise 35 hane olup yaklaşık 150 nüfuslu bir köydür.

Taşpınar Köyü Camii

Ayşe Sultan:

Taşpınar Köyünde yatmaktadır. Halk arasında Ayşe Dede diye de anılan bu yaturın etrafı çamlık olup yaklaşık on yıl önce üzerine türbe yapılmıştır. Ziyaretçilerin dinlenebileceği ve namaz kılabileceği bir mekan da yer almaktadır. Ayrıca üzeri çatıyla örtülmüş kapalı bir yer daha bulunmaktadır. Burayı ziyaret edenlerin bir kısmı, çocuklarında bulunan kasık ağrılarına iyi geldiğine inanmaktadırlar.

Ayşe Sultan Türbesi

ÇORUMVİRAN (SOĞUKSU) KÖYÜ

Şehrin kuzeyinde yer almaktadır. Taşpınar Köyünün güneyine düşmektedir. Köyün adı, halk arasında Cörmeren diye geçer. Ancak 1949 yılında buranın adı Soğuksu Köyü olarak değiştirilmiştir.

1530 tarihli Tahrir Defterlerinde Çorumviran, 245 nüfuslu 49 hanelik bir köymüş. 1577 tarihli 54 numaralı Defter-i Mufassalı Liva-i Çorum adlı belgeye göre Çorumviran Köyü, Emir Mahmut Bey Vakfının tasarrufundaymış. Bu tarihlerde Çorumviran Köyü bu havalinin en büyük köyü imiş.

Ancak 1845 tarihli Temettuat Defterlerine göre köy, daha da küçülerek 14 haneye inmiş ve nüfusu da 87'ye kadar düşmüştür.

1837 tarihli Osmanlı nüfus sayımında da 1917 nolu nüfus Kütüğüne göre 14 hane olarak kaydedilmiştir:

- 1.Osman oğlu Hüseyin: Çiftçi-Muhtar
- 2.Süleyman oğlu Osman: İmam
- 3.Murat oğlu Ahmet: Çiftçi
- 4.Osman oğlu Halil Çiftçi
- 5.Musa oğlu Ömer: Çiftçi
- 6.Osman oğlu Osman: Çiftçi
- 7.Musa oğlu Salih: Çiftçi
- 8.Osman oğlu Ömer: Çiftçi
- 9.İsmail oğlu Osman: Çiftçi

10.Mehmet oğlu Mehmet: Çiftçi

11.Ebubekir oğlu Osman: Çoban

12.Ebubekir oğlu Abdullah: Çoban

13.İsmail oğlu Hasan: Çiftçi

14.Mehmet oğlu Yunus: Asker

Köyde Madanlar (Maden), Hasan Kahyalar (Karakaş), Kör Memikler (Taş/Kaş), Kara Haliller (Kazar), Tokurlar (Köse/Dilekçi/Topuz), Tını Hasanlar (Dilber/Özden), Cıbırlar (Cıbır/Kula/Çamlıbel), Tombuşlar (Bozok/Yılmaz), Kadılar (Özkadı), Kara Hıdırlar (Güveren), Kekeçler (Gündoğdu) gibi sülaleler vardır.

Soğuksu Köyünde şu yer adlarına rastlanmaktadır:

Dikilitaş, Dereköy, Harman Pınarı, Bayram Kaya, Mezarlık, Bağlar, Tokurdaklı Eşme, Köprü, Kışnağın Kır, Hasan Kahya'nın Pınar, Orta çayır, Göl Gerişi, Tatavu, Dere tarla, Kamışlı, Kaya başı, Haydar'ın kır, İğdeli. Gedikağzı, Cıbır'ın pınar, Çördüklü pınar.

Soğuksu Köyü'nün insanları, genellikle pehlivan yapılı ve yiğitmiş. Eskiden en yiğit tırpancılar oradan çıkarmış. Beydili köyünde yaşadığımız dönemde dedemin de iyi dostu olan Koca Arif (Gündoğdu) da sıkıştıkları zaman çağırdıkları en iyi tırpancıyıymış. Onun tırpanı da yemek yediği kaşığı da büyük ve ona özeldi. Bir defasında harmancılarımızdan Çanakçılı Ali Osman, dedeme “Ya bana bir hasım ya da bir tosun” deyince dedem Molla İsmail de Cörmeren Köyünden Koca Arif’i çağırarak harmancıyı pes ettirmiş.

Çorumviran (Cörmeren) köyünün adı, 1949 yılında

Soğuksu'ya çevrilmiş. Yeni adıyla Soğuksu Köyü, 2000 yılı nüfus sayımına göre 18 hane olup 51 nüfusa sahiptir.

Soğuksu Köyü'nün eski camisinin yerine yeni cami yapılmıştır. Caminin altında Sıtma Pınarı diye bir kaynak suyu çıkmaktadır. Özellikle sıtma hastalığına yakalananlar bu sudan içtiklerinde şifa bulacaklarına inanılmaktadır.

Soğuksu Köyü Camii

Arap Dede:

Caminin dibinde uzunca bir kabirde yatmaktadır. Halk arasındaki bir inanişaya göre hayvanlar yavrusunu emzirmeyince yuları türbenin üzerine serilerek dua edilir. Ertesi gün hayvanın yuları başına takılınca yavrusunu emzirmeye başlamış.

Sııklı Sultan:

Çorumvıran (Soğuksu) Köyünde mezarlık yolu üzerinde yatmaktadır. Kadın erenlerden olduğu söylenmektedir. Hakkında fazla bir bilgiye ulaşılammıştır. Türbe bir oda şeklinde olup üzerinde ahşap bir çatı bulunmaktadır.

Yağmur duasına gidiş ve dönüşte halk, türbeyi ziyaret eder ve dua okumayı ihmal etmez.

Sııklı Sultan Türbesi

FERUZ KÖYÜ

Şehrin kuzeyinde, Köseadağ'ın güney eteklerinde eski bir yerleşim yeridir. Taşpınar Köyü ile Kırkdilim Köyü arasındadır. Güneyinde Cörmeren (Soğuksu) Köyü yer almaktadır.

Reşit Hoca dedem, otuzlu yıllarda bu köyde imamlık yapmıştır. Annem de bu köyden Beydili Köyüne gelin gitmiştir.

Her ne kadar 1530 tarihli Tahrir Defterlerinde geçmese de 1636 tarihli Mühime Defterlerinde sipahilerin bu köyden haksız yere fazla vergi tahsiliyle ilgili şikâyetler nedeniyle Feruz Köyünün dile getirilmiş olması önemli bir belgedir. (Sak: Çorumlu Dergisi, Yıl: 1944, Sayı 50-51)

Köyün adının Firuze Sultan isimli nüfuzlu bir kadından geldiği söylentisi, köy halkı arasında yaygındır. Ancak Oğuz boylarına mensup Firuzbeyli aşireti, 18. yüzyılda Rakka'dan Bozok (Yozgat)a, bir kısmı da oradan Çorum yöresindeki Feruz Köyü'ne iskan edilmişlerdir. Bu durumda köyün adının Firuzbeyli aşiretinden gelmiş olması daha doğrudur.

İsmail Uçakçı'nın "Çorum Yozgat Kırşehir, Kırıkkale Çankırı yöresinde Oğuz Boyları Aşiret Oymak ve Cemaatler" adlı kitabında geçtiğine göre Feruzbeli aşiretinin Bozok'tan getirilip yerleştirildikleri yerin alanı daha genişmiş. İlk yerleşim yerinin Gölünyazı denilen bölgede Kurban Çalı mevkii olduğu söylenmektedir. Kafkas göçleriyle buralara başka köyler yerleştirilmiştir. Feruz Köyü, önce biraz batıya, daha sonra da günümüzdeki yerleşim yerine çekilmiştir. Şimdiki yerinin üçüncü yerleşim yeri olduğu konusunda köy halkı arasında pek çok söylenti vardır.

Feruz Köyü, 1845 tarihli Temettuat Defterlerinde 149 nüfuslu 22 hanelik bir yerleşim yeri olarak geçmektedir. Temettuat Defterlerinde her hane reisin adının yanı sıra lakabı, sahip olduğu

bütün emlak, arazi, bağ bahçe miktarları ve canlı hayvanların sayılarıyla birlikte ödedikleri vergi de yazılıdır.

Köye ilk yerleşen aileler şunlardır:

Muratoğulları, olakoğulları, Şangallar, Eğrioğulları, Zülaloğulları, Özsarioğulları, ataloğulları. Bunlara Dilekiler, Sağlamlar ve Düzgünler ailesi de ilave edilmektedir.

Feruz Köyü'ne Şeyhamza, Taşpınar gibi yakın köylerden gelenlerin yanı sıra Yozgat'tan, orum merkezinden, Osmancık Zeytin nahiyesinden, Hacıköy'den gelip yerleşenler de olmuştur.

1837 tarihli Osmanlı Nüfus sayımı sonuçlarının kayıtlı olduğu 1917 nolu Nüfus Kütüğüne göre de Feruz Köyünde 22 hane yaşamaktadır:

- 1.Hacı Osman oğlu Osman: Çiftçi-Muhtar
- 2.Hasan oğlu Hüseyin: Çiftçi
- 3.Mehmet oğlu Abdülaziz: İmam
- 4.Murat oğlu Mehmet: Çiftçi
- 5.Murat oğlu Süleyman: Çiftçi
- 6.Murat oğlu Mustafa: Çiftçi
- 7.Hüseyin oğlu Osman: Çiftçi
- 8.Hasan oğlu Mehmet: Çiftçi
- 9.Hüseyin oğlu Ömer: Çiftçi
- 10.Hüseyin oğlu Ahmet: Çiftçi
- 11.Hasan oğlu Ömer: Çiftçi

12. Abdullah oğlu Halil: A'ma
13. Hasan oğlu İbrahim: Çiftçi
14. Ahmet oğlu Hüseyin: Çiftçi
15. Ahmet oğlu Mehmet: Çiftçi
16. Ali oğlu Hasan: Çiftçi
17. Ahmet oğlu Hasan: Çiftçi
18. Ahmet oğlu Satılmış: Çoban
19. Hasan oğlu Ali: Çiftçi
20. Abdullah oğlu Hüseyin: Oduncu
21. Ali oğlu Mehmet: Çoban
22. Ömer oğlu Ali: Çiftçi

Feruz Köyü, 2000 yılı nüfus sayımına göre 55 hane olup 314 nüfusa sahiptir.

Feruz Köyündeki bazı yer isimleri şunlardır:

Taşlık, Şıhlar deresi, Çukur yayla, Çardakçanı, Düvenlik, Dere oluk, Göynük, Kesegen, İmam dağı, Eski harmanlar, Çavuş pınarı, Aşağı yayla, Yukarı yayla, Çayırözü, Seki tarlalar, Kılık başı, Gök yokuş, Şakir kayası, Tek mezar, Harman kaya, Kirazlı dere, Daşlı badal, Soku deresi, Porsuk ini, Eğrilin dere, Kapçığin kaya, Kışla deresi, Kurban çalı...

Kurban çalı tepesinde tek mezar bulunmaktadır. Feruz Köyü halkı, 1393 yılında Yıldırım Beyazıt ile Kadı Burhanettin arasında yapılan Kırkdilim Savaşı'nda şehit olan Şehzade Ertuğrul Beyin

bu mezarda yattığına inanmaktadırlar. Ancak Ertuğrul beyin cenazesi, savaştan sonra Bursa'ya götürülmüştür. Köydeki mezar, bir makam olabilir.

Niyet Dede:

Feruz Köyünün eski yerleşim yerinde pelit ağaçlarının yanında yatmaktadır. Ancak mezarının yeri kesin olarak belli değildir. Önceki dönemlerde özellikle bayramlarda ve Hıdırellezde öncelikle Niyet Dede ziyaret edilirmiş. Kabrinin yanındaki çeşmenin suyunun hiç kesilmemesi dikkat çekicidir. Çamlarına ve ağaçlarına dokunulmaz. Evlerine götürenlerin zarar göreceğine inanılır.

Arap Dede:

Feruz Köyünün yakınında Kırkdilim Köyü istikametinde meşeliklerin arasında yatmaktadır. Önceleri köy halkı, yağmur duasını genellikle burada yaparlarmış.

Feruz Köyü Camii

Feruz Köyü Camii

